

Voorlichting

Het zal niemand ontgaan, dat Regeringen, met hun Instanties en Afdelingen en Commissies en Diensten veel invloed uitoefenen op ons te korte bestaan op aarde, dat zonder dat al een tranendal is. De Leidsmannen beslissen hier wat, bedisselen daar wat, verbieden ginder wat. Hiervoor wordt door ons een portie van onze verdiensten afgestaan, want al dat gebemoei moet natuurlijk ergens van betaald worden, en goeie raad is duur.

We nemen toegeeflijk aan dat Regeringen met dit uitoefenen van invloed het beste met ons voor hebben, en wie weet, is dat niet zo. Het is zelfs welhaast zeker dat ze in de meeste gevallen niet echt kwaad in de zin hebben. We moeten hier echter wel voor ogen houden dat een vijfjarig kind met een geladen revolver in het prille knuistje dat waarschijnlijk ook niet heeft.

Omdat geen mens in Nederland ook maar een iota van een idee had over een ver, vreemd land als Australië, had de Nederlandse Voorlichtingsdienst in de jaren vijftig informatieve avondjes georganiseerd voor aspirant-emigranten, om te voorkomen dat die zich pardoes in situaties zouden storten die ze niet de baas konden. Want, hoewel haast iedereen wel wist dat er daar Engels gesproken werd, net als in Engeland en Amerika, hield voor het merendeel de praktische kennis daar op. Ook waren we vagelijk bekend met de aanwezigheid van merkwaardige beesten zoals kangeroes, maar het viel te begrijpen dat de Nederlandse Voorlichtingsdienst veel en veel betere informatie had, en waar een emigrant ongetwijfeld zijn voordeel mee zou kunnen doen. Hier hoorden wij het resultaat van verzamelde gegevens en diepgaand onderzoek, dat gratis aan ons verstrekt werd. Ons belastinggeld aan het werk.

Daar zaten we dan, met nog een vijftigtal ondernemende durfers, op de houten stoeltjes van een Utrechts schoollokaal te luisteren naar een ietwat buikige, bebrilde ambtenaar, die al jaren ambtshalve gelijk had gehad in alles wat hij zei. Hij was van gemiddelde hoogte en zijn broek was net even te hoog opgetrokken. Zijn haar werd precies in het midden gespleten door een kaarsrechte scheiding. Niet dat dat ergens mee te maken had. Hij verstrekte feilloos antwoorden op de meest uiteenlopende vragen, die uiteraard niet van de lucht waren. Vergeet niet dat emigranten in hun hart onverbeterlijke avonturiers waren, en niet ontbloot van fantasie en ondernemingsgeest.

“Ik heb gehoord dat er in Australië geen mattekloppers te koop zijn,” zei iemand. “Mijn neef schreef dat. Zou dat niet een mogelijkheid openen voor een klein fabriekje?”

Dat leek de Voorlichter wel. Er was ‘*down under*’ blijkbaar een groot gebrek aan ondernemende mensen, die het land vooruit konden helpen.

“Boordeknoopjes!” riep een ander. “Ik heb een oom in Perth en die heeft er stad en land voor afgelopen, maar heeft ze niet te pakken kunnen krijgen.”

Ook het vervaardigen van zulke voorwerpjes werd van ambtshalve een redelijk voorstel gevonden.

Een aantrekkelijke jonge vrouw stak haar hand in de lucht en kreeg de gelegenheid openbaarheid aan haar begrijpelijke nieuwsgierigheid te geven.

“Zou het daar mogelijk zijn om een stuk land te kopen en zelf je eigen huis te bouwen? Dat lijkt ons zo leuk, je huis zelf bouwen. Want dan zou ik daar vast aan kunnen beginnen terwijl mijn man werkt.”

De ambtenaar schudde meewarig het wijze hoofd en keek haar over zijn metalen brillette fronsend aan. “Mevrouw,” zei hij met een berustende zucht, “Met zulke fantasie-ideeën kunt u maar beter thuis blijven. Als u daar komt zult u ondervinden dat emigreren harde werkelijkheid is en dat uw man alle hulp nodig zal hebben die u hem maar geven kunt. Denkt u daar maar eens goed over na.”

Nou, daar was ik het roerend mee eens. Ik keek zo eens naar deze aanvallige dame en ik kon zonder veel moeite met een stuk of wat suggesties opkomen waarmee ze haar man bij zijn thuiskomst na een vermoeiende dag werk een plezier zou kunnen doen.

Nadat alle vragen tot volle tevredenheid beantwoord waren werd ons een boekje uitgereikt, waarin onder andere huurprijzen behandeld werden. Een flink huis deed dertig shilling per week. Dat stond toen gelijk met twaalf, dertien gulden. Dat was wel wat meer dan de 35 gulden die wij in Utrecht per maand betaalden, maar geen dringende reden om een eigen huis te gaan bouwen. Ook stond het vol met vrolijke fotos, waarin energieke jonge mensen hun tijd verbrachten met tennissen, golfen, paardrijden, zwemmen en zo, allemaal onder een prachtige blauwe hemel — geen wolkje aan de lucht, no sir!

Om de dingen even in zijn perspectief te zetten: Matten werden niet geklopt in Australië. Een mat werd neergelegd en bleef liggen tot ongeveer een jaar nadat er een gat in gesleten was. Dan werd hij verwijderd en vervangen door een nieuwe mat, hoewel ik er bij behoor te vermelden dat dit pas werd gedaan nadat eerst de vloer er onder geveegd was.

Boordeknoopjes? In al de tien jaren die wij in Australië doorbrachten hebben wij nog nooit een Australiër ontmoet die zelfs maar het vaagste idee had dat er losse boorden bestonden, die door middel van een metalen verbindinkje aan een boordloos overhemd gekluisterd konden worden. Zelfs ‘s Zondags liep het merendeel in een halfhemdje rond. Een outfit als overhemd met das, in dat klimaat, was gereserveerd voor trouwpartijen, begrafenissen en soortgelijke unieke gelegenheden en werd na de plechtigheid zo snel als maar fatsoenlijk was vervangen door een sweatshirt.

Een andere goedwillende Regeringsinstantie had ons op een dag naar Brisbane, in Queensland, doen trekken. Dit was het Australische Arbeidsbureau in het opvangstcentrum in Bathurst, New South Wales. Ik had me daar vervoegd, maar ze wisten niet meteen raad met me. Ik had nogal wat moeite om de juiste Engelse term te vinden voor mijn branche, dus toen ik met wat horten en stoten uitgelegd had dat ik m'n brood verdiende met gekke poppetjes tekenen en daar verhaaltjes bij te bedenken hadden ze elkaar eerst wat begrijpende blikken toegeworpen en me na geruime tijd beraadslagen ondergebracht onder de rubriek “*Commercial Artist*”.

Op een dag werd ik geroepen.

“Weet u iets van kleuren mengen af?” vroeg de beambte.

Nou weet ik al jaren dat je groen krijgt als je geel en blauw bij elkaar gooit en paars als je dat met rood en blauw uithaalt, dus ik zei beleefd: “Yes Sir.”

“Dan heb ik iets voor u,” kondigde de man, in naam van zijn Regering, tevreden aan. “Een verffabriek in Brisbane vraagt om een kleurenmenger. U wordt opgeleid, zegt het hier.”

Dat leek me wel wat, als een eerste baantje. Met zo'n witte stofjas aan in een lief, zonnig kantoortje aparte kleurtjes bedenken. Even kwam mij de bekende reclame “*Verf Van Vettewinkel*” uit Amsterdam, voor de geest, maar ik schoof die schim gelijk terzijde. Dit was Australië! Dit was een groot, groot land, met enorme bedrijven, waarnaast Vettewinkel een klein prutswinkeltje was. Enthousiast nam ik deze geweldige kans aan. Wat een goed begin!

Ik kon onmiddellijk beginnen, had de man van het arbeidsbureau gezegd. Zó uit de trein de fabriek in.

Naar Queensland dus. Niet naast de deur, maar een kans is een kans. Vrouw en drie kleintjes geparkeerd in een nabij hotel, in afwachting van het huis, dat we even tot de volgende dag moesten uitstellen; werk ging voor.

De verffabriek was een kleine uit ongeverfde golfplaten opgetrokken schuur. Binnen zag je een half dozijn horizontaal opgestelde 200-liter vaten, die ieder afzonderlijk door een band aan het draaien gebracht konden worden. Verf werd geproduceerd door het terdege mengen van lijnolie, terpentijn, kleurpoeder en misschien nog wel wat andere geheimzinnige ingrediënten. Hoewel ik daar nlets mee te maken had keek ik toch geïnteresseerd toe hoe de voorman de vereiste bestanddelen in een van de tonnen wierp, tesamen met ongeveer vijftig glimmende, massief stalen ballen, ieder zo'n vijf centimeter in diameter. Ik zag toe hoe hij het vat hierna nauwkeurig sloot en het geval aan het draaien bracht.

Het geluid dat vijftig stalen ballen maken die rondvallen in een vrij snel draaiende metalen ton is mij niet gegeven te beschrijven. Oorverdovend is wat mij betreft een verkleinwoord hier. Toen ik wilde vluchten met m'n handen op m'n oren, hield de voorman mij tegen.

“Kom!” las ik van zijn lippen. Hij leidde mij naar een andere ton, waarvan de vers gemengde verf blijkbaar al verwijderd was. Hij trok een luik onder in het vat open en liet met donderend lawaai vijftig gifgroene ballen in een emmer denderen. Hij gaf me een schone emmer, een groot blik verfverdunner, een paar rubber handschoenen en een rubber voorschoot en riep over het lawaai heen: “Ballen wassen!”

Om negen uur was ik groen tot aan mijn ellebogen en omstreeks elf uur rood tot onder mijn oksels. Ik besloot dat dit niet de carrière was waarvoor ik Nederland verlaten had en liet dit de voorman weten. Hij knikte begrijpend; ik zal niet de eerste geweest zijn die zijn werkkring niet wilde delen. Hij betaalde me voor de uren die ik gewerkt had en wenste me het beste.

Brisbane, zoals ik al zei, is niet naast de deur. Niet dat ik al een deur had waar Brisbane naast had kunnen zijn, maar je gaat niet zo maar weer de trein in en terug naar New South Wales, waar we uiteindelijk toch ook nog niets te verhapstukken hadden. Ook ga je niet meteen de boot weer op, terug naar Nederland.

Het leek ons beter voorlopig maar te blijven waar we waren, even vlug een huis te huren, en een ander baantje te zoeken, gaf niet wat. Pioniers toch zeker?

Krant gekocht. Paginas met klelne advertenties. 0, kijk, “*Houses to let*”. Dat zal wet “te huur” betekenen. Nou zeg, daar begint de lijst at met een drukfout. Slechts 10/10; ze bedoelen natuurlijk 1/10. Hier is een tweeslaapkamer, met een chipheater. Wat zou *dat*

zijn? Slechts 8/8. Acht Pond acht shilling? Waar staat dat huis dan wet? Oh, er staat een plaatsnaam bij: *Darra*.

“Schat, kun jij eens even op de kaart van Queensland kijken waar *Darra* ligt? Zal wel net zo iets zijn als Den Haag.”

“Waarom Den Haag?”

“Nou, ze hebben daar een huis te huur voor acht keer de huurwaarde. Klein zenuwachtig lachje hier achteraan.

“Beter nog maar wat verder zoeken. Nog een voor 8/8. *Fenced*. Wat zou dat zijn? Hier is er een voor 7/7. Eén slaapkamer maar, te klein voor ons. Wat zouden ze toch bedoelen met: “*No ch.*”? Dat staat haast overal bij. Kijk, hier weer: “No ch.”

”Misschien nemen ze geen checks aan. Alleen baar gelds.”

“Nee, zeg! Hier, onderaan, bij die van 15/15, staat het voluit bij: *No children!*”

Een paar maanden later.

Het was lunchtijd en we zaten ons in de schaduw van onze eik met sandwiches en thee naar lichaam te versterken. Overal op ons stukje land lagen stapels hout, stenen, golfplaten, zakken cement, bergen zand, en hamers, zagen, beitels en bakken met spijkers. Over harde werkelijkheid gesproken!

Iedere immigrant wist, niet verschrikkelijk lang na onverschrokken voet aan Australische wal gezet te hebben, dat de enige manier om in dit land in leven te blijven was om zo snel mogelijk een aanbetaling op een stukje land te maken en daar met de grootste spoed een onderkomen op op te richten, hoe beknopt of bescheiden dan ook. Dit mocht een tent zijn, of een garage, of één van de kamers van het later te voltooien huis; het gaf niet wat. Als er een dak op zat was je voorlopig uit de brand wat wonen betrof. Niet dat dan al je problemen opgelost waren, maar je hoefde dan niet meer je totale inkomen aan je huisbaas af te staan, waardoor het ineens mogelijk werd je gezin van kruideniers- en vleeswaren te voorzien. Want hoewel je je kinderen voor een lange tijd in onwetendheid had kunnen houden, kwamen ze er toch op een dag achter dat sommige mensen wel eens drie maal per dag aten. Maar ja, als je zeven Pond in de week verdient en je huur is acht, kan zelfs een kind begrijpen dat je daar niet veel aan overhoudt.

Het bezitten van vastgoed was het meest essentiële deel van het emigreren. Als je dit twee weken na aankomst nog niet door had, had je wel met klepjes op je oren gelopen, want het was het gesprek van de dag, het zwaartepunt van het bestaan. Je stond er mee op en je ging ermee naar bed. Een eigen huis bouwen was puur zelfbehoud.

In Holland woont het merendeel van de bevolking in meestal door bouwverenigingen opgezette huurhuizen, maar dat is lang niet de regel in de rest van de wereld. In Australië was dat misschien 10%, want daar is het de gewoonte dat je zelf voor je dak zorgt. Omdat ik in de grond van de zaak een stomme hond ben, die alles beter weet, had ik me zo lang mogelijk met hand en tand verzet tegen de probeersels van m'n vrouw om me van de voordelen van huizenbezit te overtuigen. Ik was het nog steeds vaag eens met de Utrechtse Voorlichter, die die avontuurlijk gezinde dame zo op haar nummer gezet had. Maar er was op den duur geen ontkomen aan: zonder eigen huis had je in Australië geen schijn van kans.

Daarom zaten we die dag onder onze eigen eik, op ons eigen land, naar onze eigen bouwmaterialen te staren. Met blaren op onze handen, cementspatten op onze werkkleren en opdrogend aanschijnszweet op onze voorhoofden. En daarom dacht ik aan die dame in

Utrecht. De enige die de harde-werkelijkheids-spijker op de kop geslagen had. Misschien wilde ze haar eigen huis bouwen uit zucht naar avontuur omdat dat in Nederland vrijwel onmogelijk is zonder allerlei vakmensen in te huren en architecten aan te laten rukken. Maar als zij de voorlichtende raad in de wind geslagen heeft en tegen beter weten in naar Australië gegaan is weet ik welhaast zeker dat zij minder moellijkheden gehad heeft dan vele anderen.

En ik vraag me nog steeds af waar die Voorlichters hun informatie vandaan haalden. Dertig shilling huren bestonden wel, maar niet voor de eerste de beste immigrant. Dan moest je al wel een jaar of tien in hetzelfde huis gewoond hebben.

Na dit soort belevissen had ik voor een tijd een minder hoge dunk van Regeringen en hun Instanties, maar ik vermoedde dat dat wel weer bij zou trekken. Ik moet echter mededelen dat het met de dunk al sinds 1950 slechts bergafwaarts is gegaan.

Iedere domheid, verkwisting, corruptie, onwaarheid, bemoeizucht en arrogantie door Regeringen in de wereld bedreven deed de dunk weer een streepje verder zakken. De bodem is haast bereikt.